

DELO ŽIVLJENJE

letnik 10

številka 4

glasilo tovarne **alpina** žiri

**DRUŽBENO USMERJANJE DELITVE DOHODKA
IN OSEBNIH DOHODKOV**

Po zamrznitvi osebnih dohodkov je SR Slovenija prva (in doslej edina od republik) sprejela zakon, ki omogoča sprostitev OD pod določenimi pogoji. Kakšni so torej ti pogoji?

Prvi pogoj je ta, da se sklene splošen družbeni dogovor za določene družbene dejavnosti (industrija, rudarstvo, obrt, trgovina, družbene službe in drugo). Te družbene dogovore sklepajo trije dejavniki:

1. Republiški izvršni svet
2. Republiški odbor sindikatov in
3. Republiška gospodarska zbornica.

Takšen dogovor vsebuje vrsto meril, ki pokažejo produktivnost, ekonomičnost, rentabilnost in druge poslovne rezultate kar vse služi za izračun "faktorja stimulacije". Po drugi strani pa družbeni dogovor določa najnižje in najvišje določljere zneske OD za posamezne kategorije delavcev in to po formalni strokovni izobrazbi, ki jo dejansko imajo. Na podlagi tako ugotovljene izobrazbene strukture se določi povprečen OD za vsako delovno organizacijo.

Delovne organizacije lahko neposredno uporabljajo splošen družbeni dogovor za obračun OD, vendar pa v tem primeru velja spodnja meja povprečja OD. To mejo pa organizacija

lahko preseže le, če ima ustrezno presežen faktor stimulacije. Da bomo bolj natančni: podjetje lahko tudi sicer izplača večje OD, vendar pa mora za presežek nad dovoljenim povprečjem plačati svojevrsten "davek" v republiški sklad skupnih rezerv, ki znaša celo do 450% od preseženega izplačila OD.

Nad spodnjo mejo pa delovna organizacija lahko izplačuje OD tudi "nekaznovano" in sicer v primeru, da sklenejo takoimenovani samoupravni sporazum in da ga tudi upoštevajo. "Obdavčitev" v tem primeru primeru pride v poštev šele, kolikor bi presegli zgornjo dovoljeno oz. dogovorjeno mejo.

Ni namen tega prispevka v podrobnosti pojasniti način in tehniko sklepanja samoupravnih sporazumov, ker je to gradivo preobširno. Pač pa želim prikazati članom delovne skupnosti, kako nujno je, da takšen sporazum sklenemo. Če namreč tega ne storimo, se bomo morali od 1.7. t.l. naprej držati spodnje meje OD po splošnem družbenem dogovoru, ki pa bo najbrž še nižja, kot je po sedanji zamrznitvi OD. Enaka načela kot za OD veljajo tudi za izplačila iz sklada skupne porabe (regresi za dopust, menza in podobno) in celo za nekatere materialne stroške (dnevnice, kilometrine in podobno).

V vprašanju, s kom naj sklepamo samoupravni sporazum za nas ni dileme.

Jasno je, da se lahko primerjamo e-
dinole s sorodnimi podjetji čevljar-
ske industrije. V to panogo pa spa-
dajo poleg nas: PEKO Tržič, PLANIKA
Kranj, JELEN Tolmin, LILET Maribor,
TOVARNA OBUTVE Novo mesto, JADRAN
Miren in TRIO Tržič.

Vsa navedena podjetja so se že od-
zvala naši pobudi in so pripravljene
sodelovati v pripravljanih spo-
razuma.

Vendar pa sklenitev sporazuma še ma-
lo ni enostavna. Treba je namreč u-
gotoviti vrsto podatkov in njihovo
uporabnost za medsebojno primerjavo
delovnih organizacij - udeleženk spo-
razuma, tako glede ranga, startnih
osnov in tipičnih norm na primerjal-
nih delovnih mestih, kakor tudi gle-
de poslovnih in drugih rezultatov,
pa tudi glede delitvenih razmerij.
Nekaj od teh elementov za osnutek
sporazuma je že v pripravi, s pra-
vim delom pa lahko pričnemo šele, ko
bo sprejet splošni družbeni dogovor.
Pravijo, da bo to do konca aprila,
doslej pa je prodrl v javnost že pe-
ti delovni osnutek, ki pa še ni do-
končen.

Preko občinskega sindikalnega sveta
smo podali več pripomb, ker so nače-
la teh osnutkov bila po našem mnenju
za obutveno industrijo skrajno neu-
godna. V tej panogi je na splošno
zelo nizka izobrazbena struktura (ta
je osnovno merilo za povprečni OD v
tovarni) in nizka akumulacijska stopnja (ta je osnova za
faktor stimulacije, t.j. za neobdav-

čena izplačila nad že tako nizkim
povprečjem).

Upamo, da bo končni družbeni spora-
zum upošteval posebnosti obutvene in-
dustrije, saj imamo glede na nekatere
druge panoge dosti težje pogoje gospo-
darjenja (huda konkurenca, vpliv mo-
de, sezone in drugo). Ko bo osnutek
samoupravnega dogovora v naši pano-
gi končno pripravljen, ga bodo vsa
prizadeta podjetja sprejemala po ena-
kem postopku kot svoje pravilnike.
To se pravi, da bo osnutek najmanj
15 dni v javni obravnavi, nato bo
skupna komisija v upoštevanjem pri-
pomb in predlogov pripravila končen
predlog in ga dala na glasovanje vseh
delavskim svetom. Sporazum pa mora
potem potrditi še republiška komisi-
ja.

Ko smo v našem podjetju v decembru
1970 sprožili postopek za nekatere
spremembe in dopolnitve pravilnika
o delitvi sredstev za OD, seveda ni-
smo mogli računati s tem, da bo pri-
šlo do zamrznitve OD in do novih pre-
pisov glede delitve dohodka OD.

Ker s samim pravilnikom ne moremo po-
večati sedaj dovoljene skupne mase
za OD, ni kazalo drugega kot začasno
ustaviti delo in ga nadaljevati po-
tem, ko bodo že znani elementi druž-
benega dogovora in samoupravnega spo-
razuma. To vse pa bo težko urejeno
prej kot v juniju t.l. in torej lah-
ko računamo, da bo predvideno pove-
čanje osebnih dohodkov lahko stopilo
v veljavo z julijem tega leta. Glede
na to, da dohodek ugotavljamo po za-

ključnem računu, pa je seveda mo- sedanjih, seveda, če bomo uspešno
goče, da bomo v drugem polletju poslovali.
ali pa vsaj proti koncu leta dvig- Zaradi tega je sedaj še bolj odločil
nili osebne dohodke tudi nad nove no, da dosežemo čim večjo produktiv-
postavke, ki bodo že tako višje od nost in čim višji dohodek podjetja.

STOJAN PERTOVT

NOVOIZVOLJENI ČLANI DELAVSKEGA SVETA

V ALPINI smo dne 30. marca 1971 volili polovico članov delavskega sveta.

I z v o l j e n i s o b i l i :

v volilni enoti št. 1 - šivalnica lahka

ALOJZIJA RAVNIKAR
FRANC KOGOVŠEK
MARTA PIVK
VINKO KUNC
SLAVKA POLJANŠEK

v volilni enoti št. 2 - šivalnica težka

ZDENA KOLENC
CVETA BOŠKO

v volilni enoti št. 3 - obrat podplatne izdelave

PETER JEREB
JANKO BOGATAJ
ANTON DOLINAR
SILVO DOLINAR
MILAN PODOBNIK

v volilni enoti št. 5 - strokovne službe in pomožni obrati

MATIJA ZAJC
VINKO BOGATAJ
FRANCI POLJANŠEK
ERNEST DEMŠAR
SILVA ZUPANČIČ
IVA ERZNOŽNIK
MARIJA KASTELEC

v volilni enoti št. 6 -

prodajalne na območju SR Hrvatske
TOMO KLASNIČ

prodajalne na območju SR Srbije, BiH in Makedonije
PAVLE BERIČ
MUHAMED ŠARIČ

VSEM IZVOLJENIM ČLANOM ČESTITAMO IN JIM ŽELIMO, DA BI USPEŠNO DELOVALI
V NAJVIŠJEM ORGANU UPRAVLJANJA PODJETJA.

DELOVNI POGOJI

Konec januarja je ekipa republiškega Zavoda za varstvo pri delu pri nas opravila ekološke meritve. Ker so se v letu 1970 montažni oddelki in sekalnica preselili v novo hali, smo upravičeno pričakovali, da bodo tokrat rezultati meritev ugodnejši od tistih iz leta 1969. Vendar ni tako. Res je sicer, da je ropot v novi hali zmanjšan, da je ugodna mikroklima, presežene pa so MDK hlapov organskih topil, tudi razsvetljava delovnih mest ni zadostna. Ker pa je najbolj kritično stanje hlapov in organskih topil v zraku, bi najprej prikazala nekaj podatkov o tem.

Koncentracije hlapov organskih topil so bile merjene na 62 delovnih mestih in sicer v višini, kjer delavec zajema zrak. Od tega je bila samo na 12 delovnih mestih koncentracija hlapov organskih topil v dovoljenih mejah, kar na 36 delovnih mestih so se koncentracije gibale od 0,5 - 3 krat nad dovoljeno mejo, na 10 delovnih mestih so bile koncentracije 4 - 7 krat nad dovoljeno mejo, na 3 delovnih mestih pa so bile kar za 10,5 krat presežene.

Če pogledamo, kakšno je stanje po oddelkih, je slika taka:

V šivalnicah so MDK prekoračena od 1,5 - 3 krat. V hali so bile na vseh merjenjih mestih koncentracije hlapov organskih topil nad dovoljenimi, razen pri kabinah. V sekalnici so namerili koncentracije od 2 - 4 krat nad dovoljeno mejo. Na montažnih trakovih so koncentracije na nekaterih delovnih mestih celo do 11 krat presežene, sicer pa se gibljejo od 3 - 5 krat nad dovoljeno mejo. V povprečju pa so koncentracije v delovnih prostorih presežene za 3 krat.

To seveda neugodno vpliva na zdravje delavcev, ki delajo na teh delovnih mestih, kar pa se odraža v

manjši delovni storilnosti. Prav gotovo bi bilo treba poskrbeti poleg redne kontrole zdravja delavcev še za to, da bi se delo v takih pogojih bolje nagradilo in da bi se upoštevalo tudi pri odmeri letnega dopusta.

Vsekakor pa je treba stremeti za tem, da se zvišane koncentracije v delovnih prostorih odpravijo, ali vsaj zmanjšajo na najmanjšo možno mejo. Izgledi za to so sedaj le za šivalnici in obrat Gorenja vas, kjer se bodo še letos namestile ventilacijske naprave, ki bodo omogočile večjo cirkulacijo zraka v prostoru in s tem zmanjšanje koncentracij hlapov organskih topil v zraku.

V novi hali pa bo potrebno na delovnih mestih, kjer so koncentracije največje, to odpraviti z lokalnim odsesavanjem.

MARIJA KASTELEC

Sovjetska zveza v svetovni zunanji trgovini na desetem mestu

Obseg sovjetske zunanje trgovine se je v zadnjih 5 letih povečal za prek 50%. V letu 1970 je vrednost zunanje trgovine dosegla 22,1 mlrd. rubljev ter se je SZ v svetovni trgovini uvrstila na deseto mesto. V naslednjih 5 letih se bo vrednost sovjetske zunanje trgovine povečala za 33 do 35% na skupno 30 mlrd. rubljev. Več kot 2/3 sovjetske zunanje trgovine odpade na trgovanje z vzhodnimi državami. Na prvem mestu je NDR z deležem 15%, nato Poljska z 11% in ČSSR z 10%. Drugo najpomembnejše področje so države v razvoju s skupnim deležem 13,5% /11 mlrd. rubljev/. Čeprav se je trgovina z industrijskimi zahodnimi državami v zadnjih 5 letih povečala za 70% / s socialističnimi + 43%/ na 4,7 mlrd. rubljev, se je delež zahodnih držav v celotni sovjetski trgovini v preteklem letu proti 1.1969 znižal od 22% na 21%.

Vir: Handelsblatt 62, 30.3.1971

VTISI S SEJMOV

Prejšnji mesec smo si ogledali sejm obutve v Bologni in na Dunaju. Med tema dvema sejmom so velike razlike oziroma enake kakršne s med proizvodnjo obutve v Avstriji in Italiji.

Kakor je vsem znano je italijanska moda, delno pa tudi proizvodnja, zelo raznolika. Ta raznolikost se izraža v modelih kopit, materialih in izdelavi obutve. Razstavljene so kot vedno italijanski modeli iz dragih materialov (ševro in usnjeni podplati, za kar pa jugoslovanski potrošnik nima posluha, ne denarja, pa tudi mentaliteta ljudi ter pogoji pri nas so drugačni. Poprečni potrošnik in proizvajalec obutve pri nas nimata točne usmeritve, ker nihata med italijansko modo in nemškim umirjenim okusom. Modni okusi v posameznih področjih se zelo razlikujejo med seboj.

Na bolognjem sejmu ni bilo bistvenih novosti in le malo je bilo za naše pojme sprejemljivih stvari. To mnenje potrjujejo tudi nemški strokovni časopisi. Obstoja pa nekaj elementov današnje mode, ki so bolj zastopani. Konice kopit so se začele ožati. So okrogle in delno dvignjene, pri moških čevljih je opazna tudi "angleška oblika konice". Sigurno pa je, da se bodo široke in dvignjene konice kopit letos še obdržale. Material za zgornje usnje je v glavnem ševro, še vedno je precej biantika, tudi velurja je precej, vendar smo pričakovali, da ga bo več, laka pa skoraj ni bilo videti. Ženski škornji so iz finih boksov, ševroja in nape.

Pri ženskih petah skoraj ni opazne spremembe. Podplati so v glavnem usnjeni, crep guma ter odlitki. Ženski modeli so po večini na vezanje z različnim okrasnimi ele-

menti vezanja. Ženski škornji so izključno visoki, gladki brez posebnih okrasov, novosti so ovratniki in modeli nagubani v gležnju, vendar je bilo slednjih le nekaj primerov. Sistem zapiranja škornjev je še vedno zadruga z mečno regulacijo. Škornjev s kljukicami oziroma vezanjem po celi višini skoraj ni bilo več.

Moški modeli se niso bistveno spremenili. Še vedno je zanimiv motiv rinčic in vezalk, vendar bolj umirjen. Rinčice so manjše v barvi zgornjega usnja, pa tudi vezalke so enobarvne in široke. Še vedno je videti modele z zaponkami, posebno pri ožjih kopitih. Seveda ne moremo mimo visokih škornjev, ki so iz vseh mogočih materialov v različnih modelih, podplati pa so zelo debeli v imitaciji crep gume. Ti škornji so le kratkotrajna modna muha, izdelava bo zelo zahtevna, serije bodo minimalne in neekonomične, prodajne cene visoke, sama prodaja pa riskantna.

Dunajski sejem je izključno komercialnega značaja. Je zelo težko dostopen, vsa razstavljena obutev je namreč v zastrtih "štantih". Pri razstavljenih modelih se jasno vidi smer celotne avstrijske usmerjenosti mode, enotno so zastopani materiali, barve, podplati in kopita. Vidna je torej tipizacija vseh materialov, kopit in podplatov ali bolje povedano, podani so pogoji za industrijsko proizvodnjo obutve.

Pri materialih za zgornje dele prevladuje v glavnem velur in umetno usnje. Barve so normalne za jesensko-zimsko kolekcijo brez vsakih ekstremov. Podplatne izdelave so vse tipizirane, za športno nizko in visoko obutev so tudi tu značilni debeli gumijasti podplati z nizkimi petami. Ženski modeli škornjev so bili prikazani v treh višinah, po večini na vezanje z usnjenimi zankami kot sistem vezanja ali okras. Ženskih gležnarjev v našem pomenu skoraj ni opaziti. Salonke so pove-

čini iz velurja ali mehkih boksov. Modeli imajo okrasne jermenčke na nartu ali okrog gležnja ali pa veza lke. Oblika kopit je ožja in okrogla, pri moških pa je opazna tudi širša - današnja oblika konice kopita. Izstopila pa je tudi nova oblika kopita z okroglo konico, na - zaj pomaknjem, lahko poudarjenim robom.

Zanimivo je, da so tudi avstrijski proizvajalci pokazali veliko moških visokih škornjev, ravno tako v vseh izvedbah in modelih. Gležnarji in nizki škornji so iz velurja, vsi na vezanje z usnjenimi zanka - mi in debelimi podplati. Glede velurja je potrebno, da vemo, da je bil v Avstriji in Nemčiji vedno zastopan, vendar tokrat predstavlja glavni faktor mode. Posebno velik korak naprej pa predstavlja umetno usnje vseh vrst in kvalitet. Uporabo teh materialov zahteva ekonomika proizvodnje, kako bo pa realna potrošnik pa je drugo vprašanje, eno pa je jasno, da bo glavnino vlogo odigrala cena in razlike cen obutve med seboj.

Ob analizi obeh sejmov in primerjavi z našim planom kolekcije jesen-zima 1971 vidimo, da ni bistvenega odstopanja. Upoštevati pa moramo specifične pogoje in potrebe naših kupcev na eni strani, ter možnostjo normalne in čim bolj ekonomske proizvodnje v današnjih pogojih gospodarstva.

Marijan BOGATAJ

Du Pont opisča proizvodnjo "corfama"

V prihodnjih 12 mesecih bo družba Du Pont opustila proizvodnjo in prodajo poromernega umetnega usnja corfam, ki ga je začela proizvajati pred sedmimi leti kot nadomestilo za vrhnje usnje in podobno. Kljub naraščanju prodaje prodajni volumen ne zadošča, da bi družba dosegla dobiček.

NOVICE IZ KADROVSKEGA ODDELKA

V mesecu marcu smo zaposlili nekaj več delavcev kot v prejšnjem mesecu. Delo so nastopili: Lidija Bajc, Francka Gregurovič, Pavla Kristan, Marija Bohinc, Bernarda Mohorič, Ivanka Suhadolnik, Marija Kogovšek in Milena Kavčič v šivalnicah lahke in težke obutve. Stanislav Klemenčič je nastopil delo v mizarški delavnici, v strokovnih službah pa sta nastopila delo Franc Brenčič in Peter Dolenc.

V obratu v Gorenji vasi ni bilo primerov novih zaposlitev, niti primerov prenehanja dela.

V prodajni mreži sta nastopila delo Jožica Janc v Celju in DMITAR Devetak v Slavonskem Brodu..

Delovno razmerje je prenehalo 3 delavcem in sicer: Jožu Kavčiču in Stefanu Novaku - zaradi odsluženja kadrovskega roka, Jože Kuštrin pa je samovoljno prenehal z delom po tem, ko je več kot tri dni neopravičeno izostal z dela.

V prodajni mreži je delo odpovedala Dostana Vodopivec iz Nove Gorice.

V skladu s planom proizvodnje za letošnje leto smo planirali tudi sprejem novih delavcev in delavk. Predvidevamo, da bomo rabili 95 novih delavcev in delavk in to največ za oddelke šivalnic, kjer bi rabili 80 delavk. Največje število sprejema novih delavk ^{SIRO} planirali za mesec junij, julij in avgust.

Izhajajoč iz povedanega smo možnosti za zaposlitev deklet, ki bodo končala osnovno šolsko obveznost.

A. F

Umrla sta naša upokojenca MARIJA JEŠE in ANTON MALOVRH.

**RAZMIŠLJANJE OB IZOSTANKIH ZARADI
BOLEZNI V JANUARJU in FEBRUARJU
1971 LETA**

Ob pogledu izostankov z dela zaradi bolezni ali drugih zdravstvenih zadržkov v letošnjem letu smo prišli do osupljivih podatkov.

V januarju smo v tovarni ALPINA izgubili 1613 delovnih dni. Iz dela je izostalo po par dni (do 30 dni) 124 ljudi, nad 30 dni pa 83 ljudi.

V februarju je bilo, pa čeprav je bil mesec za par dni krajši, izostankov še več kot v januarju. V podjetju smo v februarju izgubili 1876 delovnih dni, oziroma, v bolniškem staležu je bilo navedeni mesec 229 ljudi.

V zadnjem mesecu se je situacija malo popravila, še vedno pa je (ob bežnem pregledu izostankov in ker izostanki še niso dokončno zbrani) odsotnost od dela precejšnja.

Ob izračunu poprečne odsotnosti smo ugotovili, da v tovarni vsak dan dela namesto 1000 ljudi, kot je zaposlenih, le malo nad 900 ali še manj delavcev.

Če bi vse izostanke opravičene in "neopravičene" preračunali v dinarje v enem letu bi lahko vsakdo, ki je zaposlen v tovarni dobil 12,5 plač letno in ne 12 kot je "običaj". Jugoslovansko povprečje izostankov zaradi bolezni, pa tudi slovensko, se giblje od 4,4% do 5,5% zaposlenih. Pri nas v Alpini pa doseže odstotek bolnih in porodniških dopustov skupaj več kot 10% na dan, kar nam lahko da misliti, da nekaj z našimi izostanki ni v redu.

Namen mojega članka ni ugotavljanje zakaj je tako veliko izostan-

kov, namen je, da ugotovim in opozorim vse zaposlene, da je v nepremišljenih izostankih še precejšen kapital, ki nam odteka iz tovarne.

Ernest DEMŠAR

**JOŽE PETERNEL SI JE PRIDOBIL POKLIC
SVOBODNEGA UMETNIKA**

V mesecu aprilu je zapustil naš kolektiv tovariš JOŽE PETERNEL.

Bil je dolgoletni član našega kolektiva. Več let in tudi sedaj je bil član uredniškega odbora "DELO, ŽIVLJENJE". Moramo napisati, da je bilo njegovo sodelovanje pri urejanju tovarniškega glasila zelo plodno in se je vedno prizadeval, da bi bil list pestrejši, zanimivejši, za kar se mu najlepše zahvaljujemo.

V poklicu svobodnega umetnika, ki ga je sedaj dosegel in se zanj odločil, želimo tovarišu PETERNELU čimveč uspehov in zadovoljstva.

Uredništvo
"Dela, življenja"

P r e d s t a v l j a m o

PLANIKA industrijski kombinat KRANJ

PLANIKO je ustanovila vlada LRS leta 1951, obratovati pa je začela leta 1953.

Ustanovljena je bila iz:
Mestne čevljarne v Kranju
Remontne delavnice čevljarstev v Kranju
Industrije obutve v Ljubljani
Tovarne čevljev v Kranju
Obutev v likvidaciji v Kranju
Kasneje - leta 1962 je bilo pri-
pojeno še podjetje
Tovarna obutve Alka v Dupljah
leta 1963 pa še čevljarna Visoko.

Predmet poslovanja je:

- izdelava in predelava usnja, gume in plastičnih mas, strojna in ročna izdelava in prodaja usnjene in gumijaste obutve ter obutve iz plastičnih mas vseh vrst,
- izdelovanje in prodaja raznih izdelkov iz gumijastih in plastičnih mas,
- izdelovanje in prodaja konfekcije iz usnja, gume in plastičnih mas,
- popravilo obutve,
- prodaja na debelo lastnih proizvodov in vseh istih vrst izdelkov te izdelave (domačih in uvoženih),
- izdelava in prodaja apretur za obutev.

Obrati so:

V Turnišču, kjer se izdelujejo vse vrste usnjene obutve v dveh izmenah, zaposlenih pa je 135 delavcev in

v Breznici, kjer sta dva tekoča traka šivalnic in obratujeta v dveh izmenah. Zaposlena je 101 delavka.

Po vsej državi ima PLANIKA 127 prodajaln, kjer so zaposleni 303

delavci.

V kombinatu je zaposlenih skupaj 1743 delavcev.

Kot samostojna organizacija združenega dela posluje "Okrepčevalnica" v Kranju, ki kuha in prodaja dnevno poprečno 750 toplih obrokov, prodaja pa še mrzla jedila in brezalkoholne pijače.

Poseben status organizacije združenega dela je tudi trgovska mreža, ki ločeno ugotavlja celotni dohodek in dohodek, ima svoj pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, nima pa svojih skladov in sredstev. Ostanek dohodka po pokritju osebnih dohodkov se deli po sklepih delavskega sveta kombinata na nivoju skupnega dohodka.

Kombinat je razdeljen na delovne enote:

- 7 enot strokovnih služb
- 1 trgovinsko delovno enoto
- 1 storitveno delovno enoto
- 1 vzdrževalno delovno enoto
- 8 proizvodnih delovnih enot

Organi upravljanja so:

- delavski svet
- 11 izvršilnih kolektivnih odborov
- direktor kot individualni izvršilni organ
- 18 svetov delovnih enot

PLANIKA je registrirana tudi za samostojno zunanje trgovinsko poslovanje. Statut je že prilagojen zadnji ustavni spremembi (XV. amandman) z značilnostmi:

- povečanje samoupravnosti in decentralizacije (prenašanje samoupravnih pravic in dolžnosti na delovne enote)
- strokovnost dela kot podlaga za samoupravne odločitve
- realnost
- osebna odgovornost zlasti vodij delovnih enot.

Število delavcev narašča počasneje kot količina proizvodov. Fluktuacija je zadnjih par let v rahlem porastu. Odhajajo največ v delovne

organizacije in tujino zaradi večjih osebnih dohodkov. Priliv nove delovne sile pa je komaj zadovoljiv, deloma tudi zaradi nezadostnega poznavanja čevljarske industrije oziroma več ali manj omaloževanja te panoge. Zato so potrebne akcije afirmiranja čevljarske industrije in druge ustrezne sodobne metode pridobivanja kadrov.

V kranjskem bazenu se od vseh tovarn vozi največ delavcev na delo v Planiko: 53%. To je dodatna finančna obremenitev za PLANIKO, čestokrat pa ovira za razna nadurna dela in druge aktivnosti izven rednega delovnega časa.

Kombinat daje dotacije za tople obroke med delovnim časom tudi v svojih dislociranih obratih.

Kvalifikacijska struktura še ni na zadovoljivi višini. S programi izobraževanja skuša kombinat zadnja leta učinkovito sanirati stanje in so med drugim za to namenjena precejšnja sredstva. S PEKOM je soustanoviteljica tehnične čevljarske šole in organizira šolanje čevljarskih industrijskih poklicev ozkega profila, kot to zahtevajo principi sodobne delitve dela v industriji. Poseben poudarek je na stipendiranju visokošolskega kadra ter pridobivanju višješolske strokovne izobrazbe.

Program proizvodne športne obutve po pogodbi s firmo ADIDAS - Zahodna Nemčija - se širi, po zahtevnosti pa večja. Število parov v poprečju tovarne zato komaj vidno narašča, ker je v nekaterih, n. pr. hokejskih, čevljih vložena mnogo več dela kot v običajno obutev.

Proizvodni strojni park obnavljamo in prilagajamo sodobnim tehnološkim potrebam sproti, brez neke večje, očitne, splošne rekonstrukcije oz. adaptacije. Pač pa bomo morali v kratkem prigraditi obratno zgradbo za potrebe skladišč in proizvodnje.

MODA ŽENSKIH ČEVLJEV

Škornji:

Škornji so postali nepogrešljiva obutev in spremljajo skoraj vse mode svetovnih kreatorjev. Najpogosteje so to škornji do kolena in se tesno prilegajo nogi. Izvedbe so najrazličnejše - od večernih do izrazito športnih.

Večerni škornji so izdelani iz finih materialov: ševrojev, finih velurjev - semišev, iz satena, včasih so celo vezeni. Oblika je elegantna, dolga in ozka, pete višje.

Cestni škornji so zlasti za mladih nekoliko širši spredaj, pete pa so med 40 in 60 mm. Podplati imajo lahko poudarjene okvirje. Pogost detajl so vezalke v raznih variantah, včasih celo brez jezika, da se vidi pod njimi koža noge. Zadnje čase lahko zasledimo nov kroj škornja. Pod kolenom se tesno oprijema meč in se navzdol proti gležnju skoraj nič ne ločuje, temveč ostane raven.

Razen dosedanjih materialov imajo velik pomen velurji, ševroji in usnja z antik elektom, kot tudi pri vsej ostali ženski obutvi. Laka, kač in kroka je vedno manj. Letošnje poletje se bodo nosili tudi škornji iz platna.

Športni škornji toplo podloženi so tudi različnih višin. Važni detajli so vezalke in kombinacije s krznom. Pete so tukaj med 20 in 40 mm. Podplat je iz krep gume ali iz odlitkov. Po smučanju so - zlasti pri mladih - priljubljeni krzneni škornji, najpogosteje iz dolgodlakega kozjega krzna.

Cestni čevlji - trotteurke:

Mladostne trotteurke bodo še održale široko, na prstih poudarjeno obliko, z masivnimi petami v višini 30 - 60 mm. Podplati imajo poudarjene robove. Zaenkrat so še glavni motiv vezalke, pričakovati pa je, da jih bo zamenjalo kaj

novega. Važno je, da so čevlji visoko zaprti.

Damske trotteurke se razlikujejo od mladostnih le v obliki kopita in višini pete. Forma je dokaj lažja in finjša, pete pa so med 40 in 60 mm. Razen krtačenih kož so pomembni še anilini in velurji.

Salonke ali galanterijski čevlji:

Mladostne galanterke imajo zaokroženo obliko z rahlo poudarjenim vrhom in peto v višini 40 - 70 mm. To so pogosto čevlji v stilu charleston iz leta 1920 - 30. Čez nart se zapenjajo z enim ali več paščki z gumbi ali z majhnimi zaponkami. Mnogo je tudi trakov okrog gležnja, ali pa so prekrižani še višje okrog noge. Materiali so ševroji in velurji. Kovinskih okrasov je zelo malo.

Sandale:

Sandale so zelo različne, od jermenarjev do zelo zaprtih sandal, včasih celo škornjev z odprtinami na prstih, peti in drugje. Tukaj se mešajo različni stili. Mladina ima rada rimske sandale s prekrižanimi trakovi do kolena, ali pa samo do gležnjev. Priljubljen je western stil z mnogimi resami, zakovicami in grobimi šivi. Te sandale rustikalnega videza so pogosto visoke do gležnja, izdelane pa so iz grobih, surovih materialov (kravina).

Sandale imajo pogosto zgornji del prepleten iz raznih jermenov. Seveda pa so tudi bolj umirjene damske sandale, ki lepo objemajo nart in niso veliko drugačne od lanskih.

Napovedujejo, da se bo poleti nosila obutev iz grobo tkanega lanenega platna. Za to sezono so priljubljeni tudi beli škornji.

Barvna skala je obširna. Pomembni so vsi rjavi toni, od kostanjeve in opečne, preko srednje rjave do temno bordo. Priljubljene bodo tudi nilsko zelena, bakreno rdeča in svetlo beige. Po nadvladi

temnih pridušenih barv, obstoja zopet zanimanje za jasnejše barve: pop v svetlečih tonih in kontrastih.

Duša MESEC

30 OBLETNICA USTANOVITVE OF

Pomembnost ustanovitve OF 27. aprila 1941 ni zgolj slučaj. Ustanovitev OF je pomenilo enotnost slovenskega naroda na svoji lastni zemlji in za svoj lastni obstoj Slovencev.

Idejni in organizatorski pobudnik je bila komunistična partija Slovenije. Slovenski narod je dobil enotno, politično vodstvo po neposrednem zlomu stare Jugoslavije in okupacije naše slovenske dežele po nemških, italijanskih, madžarskih fašističnih silah in s pomočjo domačih skorumpiranih voditeljev, ki so bili nezmožni upreti se in naklonjeni okupatorju, ki so se kasneje pokazali kot popolni izdajalci slovenskega ljudstva. Vsa vodstva bivših raznih političnih strank so odpravila lojalnost svojemu ljudstvu, razen komunistične partije Slovenije, ki je z vso silo opozarjala na nevarnost že vse od leta 1937 dalje, to je na rastočo agresijo, ponižanje in uničenje človeških, moralnih in materialnih dobrin, ki jih je ogrožal fašizem v Evropi in organ

rala razredni in borbeni duh med ljudstvom za svoj narodni obstanek slovenskega ljudstva kot narod. OF je bila ustanovljena v najtežjih dneh ob sami okupaciji naše domovine. V OF so se znašli prav vsi napredni in zavedni Slovenci - delavci, kmetje, izobraženci in kulturni delavci. To je imelo v sebi najmočnejši in končni pečat enotnosti sile slovenskega naroda, ki je postal nepremagljiv za okupatorja in domače izdajalce in strahopetce.

Ugled OF je bil tako velik, da se morda niti navedali nismo v tistem času, kakšen velik pomen je imel za same Slovence. Biti član OF, pomagati ali delati za OF, je pomenilo nekaj častnega, vrednega, ponosa samega sebe in junaštvo.

Pomenilo je, da je tudi Slovenec sam sposoben izboriti svobodo, lastno vrednost z drugimi narodi Jugoslavije in drugimi naprednimi silami sveta. v borbi proti okupatorju in vsemi mogočimi domačimi izkoriščevalci.

Tudi v Linceh je bila septembra 1941 ustanovljena OF. Znano je, da je prav v našem kraju, kot delčku naše slovenske zemlje, bila OF izredno aktivna.

Ko proslavljamo 30 obletnico OF se moramo zavedati, da je bilo to obdobje težko, zahtevalo je veliko človeških žrtev in narodnega herojstva med borbo za svoj lastni ob-

stanek. Da ne govorimo o uničenju materialnih dobrin.

Drugo obdobje je povojno obdobje do danes, to je čas obnove porušene domovine in dograditev ljudske oblasti ter samoupravnega sistema in lastne ekonomske moči, ki je danes neizpodbiten činitelj naše borbe za humane medsebojne človeške odnose. ~~Ustvaritev~~ visoke organizacijske produktivnosti dela pa nam zagotavlja tudi boljši družbeni, življenjski in osebni standard.

Ob 30 obletnici ustanovitve OF ne smemo pozabljati tudi na nevarnost, ki preti iz raznih lokalnih vojn, ki lahko preidejo v svetovno vojno, da se takim težnjam vsi odločno vpiramo z lastno silo proti vsakomur, ki ogroža mir in svobodo narodom.

Naj živi 30. obletnica ustanovitve OF slovenskega naroda !

Heron ŠUBIC

LITERARNI VEČER

V dvorani združnega doma je bil dne 26/3 1971 literarni večer, ki ga je organiziral klub študentov Poljanske doline. Na tem večeru so brali svoja dela pisatelji Vladimir Kavčič, ki je naš rojak ter pesniki: Herman Vogel, ki je bral iz svoje pravkar izdane druge pesniške zbirke "Ko bom Bog postal", ki je zelo po-

vezana z našo sedanjostjo. Ivan Minatti, ta naš mehko občuteni lirik, je prebral nekaj iz svoje partizanske lirike, kakor tudi iz svojih novejših del.

Jože Šmid pa nam je predstavil nekaj pesmi iz svojih zbirk, iz katerih izžareva velika povezanost našega človeka z domačo zemljo. Ker je opazil, da je med poslušalci največ šolske mladine, je dodal tudi nekaj svojih mladinskih pesmi, za kar je požel veliko odobravanje med mladimi poslušalci.

Na razna vprašanja poslušalcev so gostje rade volje odgovarjali. Predvsem je bilo govora o pristopu in načinu ustvarjanja njihovih del. Precej so govorili tudi o objektivnosti opisovanja dogodkov med drugo svetovno vojno. Omenil bi tudi to, da je bilo med navzočimi zelo majhno število odraslih. Ne vem, mogoče je kriva temu premajhna obveščенost. Prav nič ohrabrujoče ni bilo dejstvo, da med poslušalci nisem opazil ljudi, ki imajo opravka z vzgojo našega mladega rodu.

Klubu študentov Poljanske doline vsa zahvala za priredbo tega literarnega večera. Želimo, da bi se na takih srečanjih še večkrat srečali.

Mirko KOSMAČ

KAKO ŽIROVCI GLEDAMO ČEZ SVOJE HRIBE

V soboto 3. aprila sem bil na razstavi Tabora slovenskih likovnih samorastnikov v Trebnjem, kjer razstavljata svoja dela naša sodelavca Jože in Konrad Peternelj.

Bil sem prijetno presenečen nad slikami, posebno pa še nad uvodnimi besedami prof. Mirka Juterška in nad tem, kako je opisal ta dela. O njih je govoril spoštljivo in dal oceno, ki je zelo laskava

na katero bo moral marsikdo, ki se uveljavlja na tem področju in pod takimi pogoji, še dolgo čakati. Kako ponosen sem bil med ostalimi udeleženci, ki jih je bil poln prostor in hkrati hvaležen obema, da znata na tak način prikazati lepote našega kraja in življenja v njem. Ravno tako se izraža o delih Jožeta in Konrada Vladimir Malenković, ki med ostalim piše: "Velika prednost izvirnih umetnikov je, da spontano slikajo pejzaže, ki so jim več kot slika: to jim je zemlja, ki jih hrani, hiše, ki jim nudijo zavetje, vode, ki jih napajajo. Pokrajina je za Peternelja življenjski okvir: zibelka, v kateri se rojevajo in mrtvaški prt ob smrti."

Nisem strokovnjak, da bi lahko dal svojo oceno, a vendar mislim, da Jožeta in Konrada vse premalo poznamo. Več njihovih del bi moralo ostati doma, v Žireh! Med udeleženci sem poleg tujcev videl tudi predsednika Izvršnega sveta Staneta Kavčiča, a le malo Žirovcev.

Uspešnost del Jožeta in Konrada poznajo bolj drugi, kot pa mi sami. Poleg že toliko uspešnih razstav, Jože trenutno razstavlja še v Kanadi, oba s Konradom pa v Zürichu, ponudbe imata za Bruxelles in Beograd., tako da komaj, če bosta vse zmogla.

Mnenja sem, da Jože in Konrad, kakor tudi vsi ostali naši delavci, ki poleg svojega rednega dela zmorejo na katerem-koli kulturnem področju predstavljati naš kraj, zaslužijo vso pohvalo.

Ivan CAPUDER

USTANOVNI OBČNI ZBOR M K U D v Žireh

V sredo, 31.3.1971 je bil v prostorih osnovne šole v Žireh ustanovni občni zbor mladinskega kulturno-umetniškega društva.

Na osnovni šoli v Žireh že dalj časa obstaja vrsta krožkov, ki v ve-

Liki meri prispevajo k vsestranski vzgoji in oblikovanju mladih ljudi. Zaradi čedalje večjih uspehov teh dejavnosti, je bilo sklenjeno, da se vsi krožki, ki se ukvarjajo s kulturno umetniškim delom, združijo v MKUD. To so naslednji krožki: Dramatski, lutkovni, likovni, glasbeni, literarni, šahovski in foto krožek.

V uvodu je mladinski komorni pevski zbor pripravil kratek program. Zapel je tudi najnovejšo pesem našega skladatelja Antona Jobsta "Rasti rožmarin", ki je bil obenem imenovan za častnega člana MKUD, saj je Anton Jobst preživel celo vrsto let med žirovsko mladino, odkrivajoč lepote umetniškega dela.

V nadaljevanju so predstavniki posameznih krožkov podali poročila o delu v letošnjem letu in program dela do zaključka koledarskega leta, nato pa je bil imenovan predsednik MKUD in izvršni odbor. Za predsednika je bil imenovan učenec 6. razreda Erznožnik Jure, v izvršni odbor MKUD pa predstavniki posameznih krožkov in njihovi mentorji.

Poslednja točka dnevnega reda je bila diskusija. Sklenjeno je bilo, da se sestavi izčrpno poročilo o delu MKUD, da se priloži programe dela posameznih krožkov in se jih pošlje na občinsko skupščino, prav tako pa tudi po posameznih podjetjih v kraju, ki bodo verjetno razumela finančne potrebe razvijajočega se MKUD v Žireh.

Ker stanje v kulturi v Žireh ni nič kaj uglašeno (KUD Svoboda spi že vrsto let spanje nepravilnih), bo novoustanovljeno MKUD verjetno predstavljalo rehabilitacijo Svobode, saj bo vse bolj preraščalo v delo z odraslimi. Osnovna misel, ki je izvenela na občnem zboru pa je bila, da se MKUD ne bo zapiralo v ozke šolske okvire, pač pa bo odprlo vrata vsej mladini v Žireh, ki bi želela sodelovati v MKUD. Na ta način bi uspeli zainteresirati tavaajočo žirovsko mladino, ki je po končani osnovni šoli prepuščena totalnemu kulturnemu mrtvilu.

Slobodan POLJANŠEK

SMUČARSKO TEKMOVANJE POD STORŽIČEM

Kakor vsako leto, tako je tudi letos sindikalna podružnica tovarne PEKO organizirala smučarsko tekmovanje Pod Storžičem. To tekmovanje, ki je letos že devetnajsto po vrsti, ne nosi zastoj naziva: "PRVENSTVO USNJARJEV, ČEVLJARJEV in GUMARJEV V VELESALOMU." Tekmovanje je bilo odlično organizirano in vsekakor tovarna Peko zasluži priznanje za prizadevnost pri pripravah na to tradicionalno tekmovanje.

Tekmovanje je bilo predvideno za 4. april in se je to nedeljo tudi izvedlo, kljub težavam, ki so nastale zaradi izredno slabega vremena. Udeležba je bila zelo dobra, saj ni bilo slovenskega podjetja iz te panoge, da se tekmovanja ne bi udeležilo. Vsako leto se tekmuje za prehodni pokal za najboljši dosežen čas na progi, pa tudi za prehodni pokal, ki ga osvoji najboljša ekipa. Poleg teh dveh pokalov se tekmuje še za prehodni pokal "Memorial Francija Sušnika". To je bil mlad tržiški planinec in smučar, ki je pred leti tragično preminil v planinah.

Na tekmovanju je bilo podeljenih tudi več praktičnih nagrad, ki so jih prispevala podjetja sama.

Naša sindikalna organizacija se je tudi letos ozvala vabilu sindikalne podružnice Peko. Tekmovanja se je udeležilo 10 naših članov. Kar vsi so svojo udeležbo opravičili, saj je vsak prinesel s seboj nagrado, katero je že z udeležbo in požrtvovalnostjo zaslužil, saj je celo nedeljo na dan tekmovanja deževalo, tako, da so po končani tekmi vsi tekmovalci do kože premočeni odhiteli v dom Pod Storžičem, kjer jih je čakala topla soba in dobro kosilo. Da se tekmovalci med seboj čim bolj spoznajo in da se utrdi vez med kolektivi sorodnih panog, se na vsak predvečer tekmovanja pripravi tudi šaljivi spored, v katerem sodelujejo spet vse

ekipe prijaviteljev. Za ta spored pa je zadolžen znani tržiški šaljivec " RAVNATELJ" in moramo mu priznati, da svojo dolžnost opravlja že vrsto let. Tekmovalci so vsi prejeli tudi lepo reklamno mapo s podatki o dvajsetletnici tega tradicionalnega tekmovanja. V mapi so bili tudi reklamni prospekti tovarne ALPINE, PEKA in PLANIKE, kar je tudi naletelo na zelo ugoden odziv pri tekmovalcih. Po končanem tekmovanju je bila razglasitev rezultatov in podelitev nagrad. Nato pa so se tekmovalci razšli z željo, da bi se še kdaj srečali na taki prireditvi.

To bo verjetno tudi drugo leto izvedeno, saj so naši tekmovalci opravičili svojo udeležbo, pa tudi prireditelj sama nima le tekmovalnega značaja, ampak omogoča predvsem spoznavanje in zблиževanje kolektivov med seboj.

S. Č.

SLADKORNA BOLEZEN

(Ob Svetovnem dnevu zdravja)

Letošnji svetovni dan zdravja (7. april) je posvečen sladkorni bolezni (diabetesu). Letos slavimo 50-letnico odkritja insulina - zdravila za sladkorno bolezen. Brez tega zdravila je sladkorna bolezen pri otroku pomenila prezgodnjo smrt, a pri odraslemu zelo težko življenje in znatno skrajšano življenjsko in delovno dobo.

Človeštvo pozna sladkorno bolezen že tisoče let. Kitajski in indijski zdravniki so jo ugotavljali tako, da so poskušali seč bolnikov ali je sladek. Zdravljenje je bilo brezuspešno. S strogo dieto so dosegli le zelo kratko podaljšanje življenja, bolniki so sčasoma vedno umrli v globoki nezavesti. Pred stotimi leti so odkrili, da je vzrok sladkorne bolezni obolenje trebušne slinovke (pankreas).

Danes imamo poleg insulina še druga zdravila s katerimi uspešno pomagamo bolnikom. Sladkorna bolezen je kronična bolezen, vendar pravilno zdravljeni bolniki živijo normalno življenje. Žal se velikokrat pojavijo komplikacije kot so motnje krvnega obtoka, motnje v ledvicah in obolenja očesne mrežnice.

Zdravniki se še nadalje trudijo, da bi dosegli idealni način zdravljenja, preprečili komplikacije ali celi preprečili nastanek bolezni.

Danes ni sladkornega bolnika, kateremu medicina ne bi mogla pomagati. Predvsem moramo ukreniti vse, da bolezen čim prej odkrijemo. Število sladkornih bolnikov v svetu in pri nas stalno narašča. Pri tem igra veliko vlogo sprememba starostne strukture prebivalstva, kajti sladkorna bolezen napada predvsem ljudi v starosti nad 35 let. Na 1000 prebivalcev je 50 sladkornih bolnikov. Nagnjenost k sladkorni bolezni je tudi dedna. Sladkorna bolezen se še posebej rada razvije pri dedno obremenjenih osebah zaradi stalnih duševnih pretresov in stalne živčne razdražljivosti (n.pr. na odgovornih delovnih mestih; na delovnih mestih kjer je večja nevarnost poškodb in zdravstvenih okvar, pri dopolnilnem delu itd.). Bolniki v začetku lahko imajo blage oblike ali neizrazite znake sladkorne bolezni in za svojo bolezen ne vedo ali znakov ne pripisujejo posebnega pomena. Ravno te bolnike je potrebno čimprej odkriti.

Glavni znaki bolezni so povečana dnevna količina izločanja seča, zaradi česar se pojavi povečana žeja in povečano pitje tekočine. V laboratoriju ugotovimo povečano količino sladkorja v krvi in izločanje sladkorja v seču.

Tudi v naši delovni organizaciji poskušamo zdravniki zgodaj odkriti sladkorno bolne. Pristojni (opravni) zdravnik poskuša ugotoviti to bolezen ob pregledu za nastop dela in drugih pregledih, ko se

bolnik javi v ambulanti. Zdravnik-specialist za medicino dela išče to bolezen pri obveznih periodičnih zdravniških pregledih delavcev, ki delajo na delovnih mestih, kjer obstoja večja nevarnost poškodb in zdravstvenih okvar. Pri ugotovljenih boleznih odredimo ustrezno zdravljenje in ustrezni higienski, dietetski in delovni režim. Posamezne oblike sladkorne bolezni predstavljajo lahko oviro za opravljanje posameznih poklicev ali izvrševanje posameznih delovnih nalog.

Verjetno, da naši dosedanji ukrepi niso zadostni. Morda bi v tem letu, ki ga je Svetovna zdravstvena organizacija upravičeno in z velikim neodložljivim poudarkom posvetila boju proti sladkorni bolezni, lahko napravili nekaj več kot doslej. Morda bi sistematično preiskali našo delovno organizacijo, da bi odkrili vse sladkorne bolnike, ki so še brez vsakih težav in pri katerih je zdravljenje in prognoza najuspešnejša. Premislimo !

Dr. Mario KOCJANČIČ
Dispanzer za medicino
dela Kranj

V preteklem mesecu se je poročila MIRJAM TUŠEK

Iskreno čestitamo !

"DELO, ŽIVLJENJE" je glasilo tovarne obutve ALPINA ŽIRI.

Ureja ga uredniški odbor:

MARIJA KASTELEC,
VLADIMIR PIVK
ALFONZ ZAJEC
ANTON ŽAKELJ
ERNEST DEMŠAR
MILAN MOČNIK
STOJAN PERTOVT - odgovorni urednik
MAJDA JESENKO - glavni urednik

Izhaja mesečno. Naklada 1300 izvodov.
ŽIRI, 15. aprila 1971

Iz uredništva:

- "Razmišljajoči delavec" prejme odgovor na vprašanja prihodnjič.
- Nadaljevanje sestavka "Motnje krvnega obtoka" bo objav. v prih. št.

IVAN MINATTI

S V I D E N J E

Ko bom nekoč prišel domov,
sklenila boš roke in zajokala:
"Joj, bil si še otrok, ko sem ti dala
s seboj na pot svoj blagoslov.

Zdaj komaj, da te še spoznam.
Saj si cel mož ! Kako širok si v rame !
Ti moj, ti je bilo hudo brez mame,
v trenutkih, ko si bil ves sam ?"

Tako boš rekla vsa v solzah.
A jaz te prav narahlo bom pobožal,
kot včasih svojo puško sem v gorah:

"Ne, mama! Saj sem srečal mater tisoč,
kot ti upognjenih od bolečin,
in vsaka mi je, ko da sem njen sin,

če kruha ne, besedo toplo dala. "

